

Perspektivy a východiska posílení mandátu Europolu

Kořínek, Š.*

KOŘÍNEK, Š.: Perspektivy a východiska posílení mandátu Europolu. Právny obzor, 105, 2022, č. 1, s. 71 – 90. <https://doi.org/10.31577/pravnyobzor.2022.1.05>

Perspectives and propositions on strengthening the mandate of Europol. This contribution is dedicated to the current problematic of strengthening a mandate of the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation which is better known under the abbreviation Europol. Currently, the proposal of strengthening a mandate of the Europol is legislative processing, whereas there is a wide range of unanswered questions regarding the final framework of such conceptual modification. The stronger police cooperation in the EU is built on the idea of accessibility and quantity of relevant informations which we denote as the informational capital. The informations can be considered as a moving force of active law enforcement in the EU and therefore as the cornerstones of police and judicial cooperation as well. The contribution is divided into three main sections, including introduction and conclusion. The first part brings a basic characteristics of Europol from the perspective of police cooperation in the EU. The second section deals with the conception of the security union from the perspective of strengthening a mandate of Europol outlined by the European Commission within the EU Security Union Strategy. The third section is oriented on the question of establishment a cooperation between the Europol and the European Public Prosecutor's Office from the point of view of cooperational pitfalls and challenges.

Key Words: *Europol, European Police Office, Police and Judicial Cooperation, Agency, European Public Prosecutor, European Union, Informations, Information Exchange*

Úvod

*„Pro vaši úspěšnost při jednání jsou určující čtyři základní prvky.
Jsou to: síla, čas, informace a dovednost.“*
Samuel Richardson

Evropský policejní úřad (angl. *European Police Office*) neboli též známý pod zkratkou EUROPOL sehrává významnou úlohu v oblasti policejní spolupráce členských států EU. Moderní závažná trestná činnost velmi často vykazuje přeshraniční prvek nebo má přímo globálního přesah, přičemž k jejímu páchání se využívají tradiční i nejmodernější metody a prostředky (zejména v oblasti organizovaného zločinu či kybernetické kriminality). Bezpečnost a boj proti zločinu stojí v předním zájmu EU, proto tvoří kreativní impulzy pro rozvoj spolupráce členských států, ale i unijních institucí a orgánů navzá-

* JUDr. Bc. Štěpán Kořínek, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Praha.

jem.¹ Právní a donucovací prostředky musejí být adekvátně přizpůsobovány všem negativním a nežádoucím trendům, především se musejí stávat více efektivními, pružnými a inovativními, aby byly schopné zajistit dostatečnou úroveň ochrany a bezpečnosti. Europol v tomto směru zastává velice důležitou úlohu, když provozuje a udržuje moderní a aktuální informačně-komunikační kanály a zdroje, které umožňují rychle a bezpečně provádět vyhledávání, ukládání, analýzu, poskytování, sdílení a vizualizaci klíčových relevantních informací vztahujících se k závažné trestné činnosti s přeshraničním rozměrem.² Europol ztělesňuje evropský model bezpečnosti založený na policejní spolupráci vycházející ze sdílených (nejen zpravodajských) informací. Konečně dostatek informací je klíčový pro zajištění maximální míry bezpečnosti.

Dnešní svět, míněno společnost, se neustále zmítá na pomezí pocitů jistoty a strachu, saturace a deprivace, uspokojení a frustrace, bezpečnosti a ohrožení a mnohých dalších. V posledních dekádách jsme svědky poměrně rychlého evolutivního vývoje světa i společnosti, který má jakoby tendence se neustále zrychlovat. Vedle toho je třeba vnímat i proměny digitální revolucí, která mění tradiční společenskou kulturu, a to směrem k snazší a rychlejší spotřebitelnosti, ale také i k zvýšení veřejného povědomí ohledně důležitosti ochrany a bezpečnosti dat a informací.³ Svět ovlivněn jevy jako globalizace, multikulturalismus, technokraticismus (digitální transformace), volný pohyb a další sice s sebou přináší sladké plody prosperity, usnadnění a zpříjemnění každodenní rutiny, podnikání inovací a rozvoje, ale vedle toho jdou i ruku v ruce s negativními externalitami. Tato negativa potom přispívají k narušení společenské stability, zejména tím, že narušují bezpečnost našeho života v mnoha směrech. Digitální evoluce (digitalismus) a technologický rozvoj mají potenciál významně zlepšit kapacity a možnosti orgánů vymáhání práva a spravedlnosti. Mimo to představují i onen inovativní přístup, který je nejen žádoucí, ale i bezesporu potřebný a nevyhnutelný k proaktivnímu řešení moderních hrozeb a rizik, které vyžadují určitou míru strategické předvídatelnosti.

Evropská komise představila komplexní vizi přestavby justiční i policejní spolupráce v EU. *In concreto* Evropská komise představila balíček novelizačních návrhů a koncepcí v rámci bezpečnostní strategie EU 2020-2025.⁴ EU má aktivně reagovat na moderní evolutivní trendy, mezi které je nutné řadit i přeshraniční kriminalitu, aby na jedné straně minimalizovala možná rizika a hrozby z nich plynoucí a na druhé straně tak maximalizovala stav bezpečnosti a práva, čímž má budovat silný bezpečnostní ekosystém v EU. Současný návrh na rozšíření a posílení mandátu Europolu je ve fázi legislativního proce-

¹ BRIÈRE, CH. *Cooperation of Europol and Eurojust with external partners in the fight against crime: what are the challenges ahead? Working Paper*. DCU Brexit Institute, 2018, s. 2.

² Europol. *Přehled o Europolu – Souhrnná zpráva o činnostech Europolu*. Lucemburk : Úřad pro publikace Evropské unie, 2011, s. 9.

³ EUROPOL. *Do criminals dream of electric sheep? How technology shapes the future of crime and law enforcement*. 2019, s. 20.

⁴ „Strengthen the Europol mandate in order to reinforce operational police cooperation“ Evropská komise. *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů. Pracovní program Komise na rok 2020. Unie, která si klade vyšší cíle*. Brusel, 29. 01. 2020, COM(2020) 37 final, s. 4.

su, přičemž již nyní je patrné, na jakých základech má být vystavěn, jsou jimi – informace. Informace představují moc, kdo disponuje vhodnými informacemi, může úspěšně ovlivňovat či přímo ovládat veškerou společenskou činnost. Obzvláště jsou informace významné při vymáhání práva v oblasti policejní a justiční spolupráce, neboť bez dostatku informací by se nemohlo dosáhnout efektivního dosahování cílů, a tím i naplnění smyslu a účelu takové spolupráce.

Z hlediska našeho zájmu bude poukázáno i na problematiku požadavku navázání efektivní spolupráce mezi Europolem a Úřadem evropského veřejného žalobce (dále jako „ÚEVŽ“), která bude zajisté klíčová pro efektivní činnost obou institucí. Počátek letošního roku 2021 byl částečně průlomový, neboť došlo k uzavření pracovního ujednání mezi oběma zmíněnými institucemi, které blíže rozvádí jejich vzájemné kooperativní vztahy. Vzájemnost této spolupráce je především vystavěna na sdílení a předávání informací, které daná instituce potřebuje ke své činnosti. Tyto informace musejí být náležitě chráněny a nesmí docházet k jejich zneužívání, zejména s ohledem na informačně-komunikační kanály, kterými se budou předávat. Nejčastěji se bude komunikace a styk mezi Europolem a ÚEVŽ odehrávat prostřednictvím informačně-komunikačních technologií alias technické infrastruktury (počítače, internet), proto je zapotřebí vymezit jasné mantinely kybernetické bezpečnosti při uvážení možných rizik a hrozeb, a to jak vnějších, tak ale i vnitřních. V odborných kruzích se tyto otázky označují jako výzvy, se kterými se musejí obě instituce vhodně vypořádat.

1. EUROPOL – základní východiska policejní spolupráce v EU

Europol je nyní znám jako Evropská agentura pro spolupráci v oblasti prosazování práva (angl. „*European Union Agency for Law Enforcement Cooperation*“) a stále je svébytnou institucí EU, která se zabývá prevencí a potíráním závažné trestné činnosti s přeshraničním charakterem namířené proti EU. Europol plní více dílčích úkolů a funkcí, které společně spějí k dosažení požadovaného stavu spravedlnosti (potírání závažné kriminality a vymáhání práva). Europol tak představuje důležitý článek policejní a justiční spolupráce členských států EU, neboť jeho angažmá směřuje především k zefektivnění a usnadnění této spolupráce.⁵ Europol přitom není nadnárodní policejní jednotkou, která by byla nadána výkonnou mocí k provádění konkrétních operací a úkonů vymáhání práva. Z tohoto hlediska se proto jedná víceméně o pouhou formu mezinárodní strategické spolupráce posilující činnost národních policejních orgánů. Konkrétní činnost Europolu tkví ve výměně informací mezi jednotlivými policejními orgány, poskytování odborných a technických rad a pokynů (strategická, vzdělávací činnost a inteligenční analýzy), operační koordinaci a podpoře či případně i forenzní a zpravodajské činnosti (angl. *criminal intelligence*).⁶ Europol tak má přispívat k posilování bezpečnosti v EU, zejména v oblasti prosazování práva a podpory represivních orgánů členských států EU.

⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo Evropské unie*. Praha : Leges, 2019, s. 412 – 414.

⁶ MITSILEGAS, V. – VAVOULA, N. *Strengthening Europol's mandate. A legal assessment of the Commission's proposal to amend the Europol Regulation*. Brussels : EU, European Parliament, 2021, s. 17.

Materiální zřízení Europolu vzešlo roku 1994, kdy se však jednalo o Protidrogovou jednotku Europolu (angl. „*Europol Drugs Unit – EDU*“). Účelem bylo posílit donucovací složky členských států prostřednictvím jejich efektivnější spolupráce v oblasti boje s přeshraniční drogovou kriminalitou. Činnost této jednotky spočívala ve výměně informací (evidování – zpracování – vyhodnocování – poskytování) pro účely operativní a vyšetřovací činnosti policejních složek.⁷ V roce 1995 pak byla podepsána původní Úmluva o Europolu⁸, která vstoupila v platnost roku 1998 jako formální zázemí Europolu. Na činnost a existenci Europolu přitom měly značný dopad proměny smluvní základny EU. Formální možnost zřídit instituci známou jako Europol byla zavedena na základě Maastrichtské smlouvy z roku 1992. Maastrichtská smlouva, která formálně vytvořila Evropskou unii, také zavedla trojpilířovou strukturu EU, přičemž Europol spadal právě do třetího pilíře.⁹ V roce 1997 dochází k přijetí Amsterdamské revidující smlouvy, která upřesnila poslání Europolu, spolu s posílením operativních kompetencí v oblasti vyšetřování. Konkrétně byla zřízena možnost vytvoření společných vyšetřovacích týmů či byl rozšířen mandát Europolu o terorismus.¹⁰ Dalším přínosem Amsterdamské smlouvy však bylo i vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva¹¹, který se pro pozdější postavení Europolu stal klíčový. V roce 1999 pak Europol zahájil svoji činnost v plném rozsahu jako Evropský policejní úřad.

Do dnešní doby prošel Europol mnohými kvalitativními změnami a modernizacemi. V rámci organizačně-funkční struktury Europolu bylo zřízeno několik specializovaných center, které se věnují dílčím otázkám soudobé závažné trestné činnosti. Jedná se o Evropské centrum kybernetické kriminality (angl. *European Cybercrime Centre – ECS*), které bylo zřízeno v roce 2013 za účelem posílení boje proti kybernetické kriminalitě a vymáhání práva v oblasti kybernetické zločinnosti v EU. ECS uskutečňuje boj proti kybernetické kriminalitě prostřednictvím třech hlavních přístupových bodů, a to forenzní expertize, strategické činnosti a operační podpory (*cyber intelligence operations*). V roce 2016 byla zřízena další dvě centra věnující se aktuálním otázkám trestné činnosti dopadající na zájmy EU. Evropské centrum boje proti terorismu (angl. *European Counter Terrorism Centre – ECTC*), které má sloužit k zajištění efektivní odpovědi na teroristickou hrozbu, zejména poskytováním operační podpory, sdílení relevantních informací a expertizních zkušeností či prohloubení mezinárodní spolupráce v protiteroristickém boji. Vedle toho bylo zřízeno Evropské centrum pašování migrantů (angl. *European Migrant Smuggling Centre – EMSC*), které bylo přijato jako důsledek dynamického zvýšení ilegální migrace do EU.

⁷ PIKNA, B. EUROPOL – hlavní funkční a právní aspekty. In *Bezpečnostní teorie a praxe*. 2019, č. 3, s. 41.

⁸ Úmluva o zřízení Evropského policejního úřadu 95/C 316/01 z 27. 11. 1995. Dostupné na: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:1995:316:FULL&from=EN>>.

⁹ Trojpilířová struktura EU se skládala z I. pilíře – „komunitárních“ politik, II. pilíř – společná zahraniční a bezpečnostní politika, III. pilíř – spravedlnost a vnitřní věci/justiční a policejní spolupráce (Amsterdamská sml.).

¹⁰ BUREŠ, O. Europol's Fledgling Counterterrorism Role. In *Terrorism and Political Violence*. Roč. 20, 2008, č. 4, s. 511.

¹¹ TOMÁŠEK, M. a kol. *Právo Evropské unie*. Praha : Leges, 2013, s. 49.

Další rezolutní změnu přinesla Prümská smlouva z roku 2005, která mimo jiné prosadila princip dostupnosti informací a zároveň deklarovala, že exekutivními (donucovacími) orgány budou výhradně národní orgány členských států.¹² Nejvýznamnější zásah představovala revizní Lisabonská smlouva z roku 2007, která byla přijata jako kompromis neúspěšného pokusu přijetí Ústavy EU a opusů jako *Corpus Juris*. V rámci našeho tématu byla největším přínosem skutečnost, že činnost Europolu byla zařazena pod policejní (a justiční) spolupráci v rámci prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Podstatná byla změna statusu Europolu, který se transformoval z mezivládní formy spolupráce na autonomní agenturu EU.¹³ *A posteriori* bylo explicitně vymezeno poslání Europolu, kterým se stala podpora a posílení činnosti policejních orgánů členských států při jejich vzájemné spolupráci při předcházení závažné trestné činnosti s přeshraničním rozměrem a vymáhání práva v EU. Europol tak byl ustaven jako instituce EU s vlastní právní subjektivitou, ovšem bez výkonných pravomocí (exekutivní moci). *De facto* tak sice bylo umožněno, aby se Europol účastnil operativních akcí, ale výlučně za využití donucovacích prostředků členských států. Konkrétní donucovací a procesní úkony tak zůstaly ve výlučné pravomoci orgánů členských států. Europol se tak může podílet na vyšetřování a operativních činnostech, avšak nemůže aktivně samostatně zasahovat (vykonávat vlastní samostatné akce) do jejich provádění. Z čehož plyne závěr, který platí až do dnes, že Europol nedisponuje vlastním výkonným/donucovacím aparátem. Nejedná se proto o nadnárodní policejní jednotku schopnou přijímat konkrétní operativní kroky při vyšetřování, neboť mu byla svěřena pouze podpůrná, odborná, analyticko-zpravodajská a koordinační činnost.

Primární Úmluva o Europolu byla postupem času nahrazena rozhodnutím Rady 2009/371/SVV o zřízení Evropského policejního úřadu (Europol).¹⁴ Jednalo se o právní akt obsahující sukcesivní (univerzální) právní nástupnictví Europolu. V souvislosti s prohlubováním evropské integrace a vývojem EU však byl i tento nahrazen v roce 2016 nařízením č. 2016/794 o Agentuře Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol).¹⁵ Toto Nařízení podle čl. 1 zřídilo nový Europol s cílem podporovat spolupráci mezi orgány pro vymáhání práva v Unii. Tento obecný cíl byl nadále upřesněn v tom smyslu, že Europol má podporovat a posilovat činnost příslušných orgánů členských států, jakož i jejich vzájemnou spolupráci při předcházení závažné trestné činnosti dotýkající dvou nebo více členských států.¹⁶ Působnost Europolu se vztahuje na závažnou trestnou činnost, která směřuje proti společným zájmům EU. *In concreto* na trestné činy, které jsou počítány v rámci dotčeného nařízení i jeho příloh. Je nasnadě tedy říci, že pravomoc Europolu se zakládá při naplnění několika základních podmínek. První

¹² CIELECKÁ, G. *Prümská smlouva z pohledu teorie flexibilní integrace. Bakalářská práce*. Brno : Fakulta sociálních studií MU, 2006, s. 35.

¹³ PIKNA, B. Europol – hlavní funkční a právní aspekty. In *Bezpečnostní teorie a praxe*. 2019, č. 3, s. 42.

¹⁴ Rozhodnutí Rady 2009/371/SVV ze 6. dubna 2009 o zřízení Evropského policejního úřadu (Europol).

¹⁵ Nařízení Evropské parlamentu a Rady (EU) 2016/794 z 11. května 2016 o Agentuře Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol) a o zrušení a nahrazení rozhodnutí 2009/371/SVV, 2009/934/SVV, 2009/935/SVV, 2009/936/SVV a 2009/968/SVV.

¹⁶ Čl. 3 odst. 1 nařízení Evropské parlamentu a Rady (EU) 2016/794 z 11. května 2016 o Agentuře Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol).

podmínkou je faktická indikace páchaní závažné trestné činnosti (závažná trestná činnost). Druhá podmínka požaduje, aby se míněná trestná činnost dotýkala dvou či více členských států (přeshraniční rozměr). Nejdůležitější třetí podmínkou zůstává, že musí být dána pravomoc a působnost Europolu (mandát Europolu).¹⁷

Kromě toho Europol sehrává ústřední úlohu v boji proti trestné činnosti namířené proti společné unijní měně €. Europol je považován za ústřednu boje proti padělání eura, přičemž se vychází i z rozhodnutí 2005/511/SVV o ochraně eura proti padělání určením Europolu jako ústředny pro boj proti padělání eura.¹⁸ V působnosti Europolu však zůstávají víceméně všechny evropské trestné činy tak, jak jsou vymezeny v rámci SFEU.¹⁹ Nařízení o Europolu však tento list extenzivně rozšiřuje v rámci Přílohy I. Ve svěření působnosti může Europol žádat členské státy o zahájení trestního stíhání (vyšetřování), přičemž o tomto kroku musí uvědomit Eurojust. Členský stát této žádosti nemusí vyhovět, respektive jí může odmítnout, pokud by byla ohrožena národní bezpečnost, ohrožena efektivita probíhajících vyšetřování nebo bezpečnost osob. Paralelně k této úpravě se navrhuje, aby Europol měl oprávnění širší iniciace trestního vyšetřování, ale pouze v případě přeshraniční spolupráce, která vykazuje přidanou hodnotu a zasahuje společný zájem unijní politiky. Tato pravomoc je koncipována velmi široce, což bývá také kritizováno, neboť pod pojem „společný zájem politiky EU“ se dá řadit i třeba obecná kategorie jako „rule of law“.²⁰

Organizační struktura Europolu se skládá ze správní rady, ve které figuruje jeden zástupce za každý členský stát a jeden zástupce za Evropskou komisi. Správní radě bylo svěřeno programové určení celé Agentury, řešení rozpočtových otázek, schvalování výročních zpráv a řešení personálních otázek. V postavení právního zástupce působí výkonný ředitel, který řídí celou Agenturu od běžné správy až po faktické koordinování a řízení její činnosti. Výkonný ředitel má celkem tři zástupce, kteří mu pomáhají v jeho činnosti a jsou schopni jej i zastoupit v případě potřeby.²¹ Mandát personálního aparátu je čtyřletý. Vedle toho mohou být zřízeny i další poradní orgány *ad hoc*, které odpovídají správní radě.²² Podle posledních dostupných zdrojů disponuje Europol zhruba 1.300 zaměstnanci, z čehož většinu tvoří muži (66 %) a zahrnuje 46 zemí. Tomuto odpovídá i rozpočtové memorandum, které uvádí, že rozpočet Europolu se pohybuje okolo 138 miliard €. ²³

Europol jako Evropský policejní úřad nedisponuje žádnými donucovacími výkonnými prostředky, proto je v této rovině především důležitá jeho spolupráce s členskými státy. Europol se může účastnit společných vyšetřovacích týmů, jeho účast však musí

¹⁷ PIKNA, B. Europol – hlavní funkční a právní aspekty. In *Bezpečnostní teorie a praxe*. 2019, č. 3, s. 44.

¹⁸ Rozhodnutí Rady 2005/511/SVV z 12. června 2005 o ochraně eura proti padělání určením Europolu jako ústředny pro boj proti padělání eura.

¹⁹ Článek 83 odst. 1 SFEU: „... Jsou to tyto oblasti trestné činnosti: terorismus, obchod s lidmi a sexuální vykořisťování žen a dětí, nedovolený obchod s drogami, nedovolený obchod se zbraněmi, praní peněz, korupce, padělání platebních prostředků, trestná činnost v oblasti výpočetní techniky a organizovaná trestná činnost.“

²⁰ MITSILEGAS, V. – VAVOULA, N. *Strengthening Europol's mandate. A legal assessment of the Commission's proposal to amend the Europol Regulation*. Brusel s: EU, European Parliament, 2021, s. 60.

²¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo Evropské unie*. Praha: Leges, 2019, s. 415.

²² PIKNA, B. Europol – hlavní funkční a právní aspekty. In *Bezpečnostní teorie a praxe*. 2019, č. 3, s. 46.

²³ Europol in brief 2019, s. 2 – 3.

zůstat omezena výkonem jeho poradních a koordinačních pravomocí. Jak již bylo předesláno, tak Europol může požádat o zahájení trestního vyšetřování, a to prostřednictvím tzv. národních jednotek Europolu. Každý členský stát je povinen zřídit národní jednotku Europolu, která působí jako styčný bod mezi Europlem a tímto členským státem. Národní jednotky Europolu vykonávají především činnost předávání informací, zajištění komunikace a spolupráce a konečně zvýšení informovanosti. Národní jednotka ČR byla zřízena v rámci Policejního prezidia ČR, přesněji jako specializovaný odbor Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování.²⁴ Národní jednotka však není poslední článkem informačního kanálu mezi Europlem a členským státem. Každá národní jednotka je povinna určit, přidělit a vyslat alespoň jednoho styčného důstojníka (angl. *Europol Liaison Officer*) do sídla Europolu v Haagu. Styční důstojníci mají ze svého postavení především hájit a prosazovat zájmy svého státu. *De facto* se jedná o aktivní propojení Europolu s národními jednotkami v členských státech, čímž je komunikační kanál plně průchozí. Jednotliví styční důstojníci tvoří jakousi neformální komunikační síť, která aktivně přispívá k usnadnění výměny informací a koordinaci vyšetřování.²⁵ Do současnosti je tato síť tvořena cirká 129 styčnými důstojníky z členských států EU a 10 ze zemí mimo EU.²⁶ Za zmínku stojí, že styční důstojníci se řídí právním pořádkem svých domovských států, ale přitom požívají výsad a imunit plynoucích z jejich nadnárodní funkce.

Nesmírně významné, obzvláště v případě dalších integračních kroků EU, jsou vzájemné vztahy a spolupráce mezi Europlem a dalšími subjekty.²⁷ V tomto smyslu můžeme rezeznat tři kategorie vztahů, a to mezi Europlem a jinými unijními institucemi a orgány, nadále pak mezi Europlem a třetími zeměmi mimo EU a konečně i mezi Europlem a třetími subjekty (typicky mezinárodními organizacemi). Tyto dílčí vzájemné vztahy a spolupráce se mají řídit podle osobitě ujednaných smluv či jiných pracovních ujednání. Do dnešní doby Europol navázal hned několik takových dohod. Na prvním místě je vhodné zmínit dohodu s Interpol-em z roku 2001, která se týká upřesnění spolupráce v podobě výměny operativních, strategických a technických informací k efektivní koordinaci aktivit, rozvoji standardů a vzdělávací činnosti. Dále pak dohoda s EUROJUST-em z roku 2004, která rozvádí komplementaritu obou unijních aktérů. Europol však navázal i zvláštní dohody s dalším unijními institucemi jako OLAF (2004) či Evropskou komisí (2003).²⁸ Do dnešní doby již byla navázána specifická dohoda i s Úřadem evropského veřejného žalobce, kterou lze považovat za další dílčí krok k dovršení snah o maximalizaci efektivity potírání zločinnosti v EU.²⁹ Europol má uzavřenou dohodu o spolupráci i s USA z roku 2002. Nově byla podepsána i dohoda o silnější spolupráci mezi Europlem a Světovou antidopingovou agenturou (angl. *World Anti-Doping Agen-*

²⁴ Europol. *Evropský vyšetřovatel – zaměřeno na pachatele bez ohledu na hranice*. 2011, s. 20.

²⁵ Europol. *Přehled o Europlem – Souhrnná zpráva o činnostech Europlem*. Lucemburk : Úřad pro publikace Evropské unie, 2011, s. 10.

²⁶ Europol má dva styčné důstojníky ve Washingtonu D. C. a jednoho přiděleného v Interpolu.

²⁷ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo Evropské unie*. Praha : Leges, 2019, s. 416.

²⁸ PIKNA, B. Euiropol – hlavní funkční a právní aspekty. In *Bezpečnostní teorie a praxe*. 2019, č. 3, s. 49.

²⁹ KÖVESI, L. C. EPPO Now Operational – Perspectives from European Prosecutors. Editorial. In *EUCRIM – The European Criminal Law Associations Forum*. Issue 2021/1, s. 2.

cy – WADA).³⁰ Tyto specifické dohody jsou klíčové z hlediska vhodného nastavení budoucí spolupráce při snaze o maximální efektivitu trestního postihu.

2. Cesta k bezpečnostní unii skrze posílení mandátu Europol-u

Pojem „bezpečnostní unie“ byl užit ve sdělení Evropské komise, kterým představila Evropský program pro bezpečnost z roku 2015³¹, nejedná se přitom o novou politiku EU. Jedná se o jakési sumární shrnutí či evaluaci bezpečnostního stavu EU očima Evropské komise. Klíčový stavební prvek tohoto konceptu je bezpečnost, což je multidimenzionální stav nejlépe vnímatelný multidisciplinárním pohledem. V této souvislosti může EU lépe reagovat na potřebu zvýšení bezpečnosti právě multidisciplinárním a integrovaným způsobem, protože disponuje potenciálem k dosažení větší míry efektivnosti vzájemné spolupráce všech členských států. V současné době sice stále platí premisa toho, že primární odpovědnost za bezpečnost nesou jednotlivé státy. Každý jednotlivý stát však již není schopen zajistit plnou míru bezpečnosti, které lze dosáhnout pouze společnou snahou a uvědoměním si konzistence celého společenství.³² V dnešní době tedy platí, že bezpečnost jednoho státu je spjata s bezpečností druhého státu v přímé úměře. EU má dnes k dispozici rozličné právní, politické a praktické nástroje, které však musejí být neustále modernizovány a adekvátně posilovány pro zajištění jejich efektivního využívání. Všechny tyto nástroje musejí být vhodně přizpůsobeny k tomu, aby mohly plně dostát svému účelu a odpovídajícím způsobem reflektovat společenskou potřebu.

De iure je umožněno rozšíření kompetencí Europolu vycházející přímo z primárního práva EU. Článek 88 SFEU stanovuje právní základ činnosti Europolu, kterým je podpora a posilování činnosti policejních orgánů členských států, jakož i jiných donucovacích orgánů členských států, ale také i generální podpora vzájemné spolupráce při předcházení závažné trestné činnosti.³³ Rozšíření pravomocí není explicitně uvedeno, ale vyplývá z interpretace příslušného ustanovení čl. 88 SFEU. Evropský parlament a Rada mohou vymezit řádným legislativním postupem a ve formě nařízení strukturu, fungování, oblast činnosti a úkoly Europolu.³⁴ Evropská komise tak představila návrh revidujícího nařízení, které novelizuje stávající nařízení 2016/794 o Europolu. Posílení mandátu Europolu

³⁰ PAVITT, M. WADA signs agreement with Europol to strengthen cooperation. In *insidethegames.biz* [online]. Zveřejněno dne 19. 02. 2021. Dostupné na: < <https://www.insidethegames.biz/articles/1104462/wada-agreement-with-europol>>.

³¹ European Commission. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The European Agenda on Security. Strasbourg, 28. 4. 2015, COM(2015) 185 final.

³² Evropská komise. *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o strategii bezpečnosti unie EU*. Brusel, 24. 7. 2020, COM(2020) 605 final, s. 1.

³³ Článek 88 odst. 1 SFEU: „Posláním Europolu je podporovat a posilovat činnost policejních orgánů a jiných donucovacích orgánů členských států, jakož i jejich vzájemnou spolupráci při předcházení závažné trestné činnosti dotýkající se dvou nebo více členských států, terorismu a těm formám trestné činnosti, které se dotýkají společného zájmu, jenž je předmětem některé politiky Unie, a při boji proti takové trestné činnosti.“

³⁴ Článek 88 odst. 2 SFEU: „Evropský parlament a Rada vymezí řádným legislativním postupem formou nařízení strukturu, fungování, oblast činnosti a úkoly Europolu...“

však musí mít zároveň oporu v zásadě subsidiarity³⁵ a proporcionality³⁶. Souběžně je však zachován stav toho, že členské státy jsou primárně odpovědné za udržování práva a pořádku (bezpečnosti).³⁷ EU je tak oprávněna jednat až v případě, kdy činnost národní úrovně není schopná uspokojivě plnit vymezené cíle, konkrétně efektivně působit na předcházení a potírání závažné trestné činnosti.³⁸ Zásada subsidiarity tak opravňuje nezbytnost unijní činnosti namísto činnosti členských států a zároveň poukazuje na přídavnou hodnotu činnosti EU.

V EU neustále přetrvávají tendence k postupnému prohlubování integrace, což se posléze odráží i ve snahách o postupné rozšiřování pravomocí (úkolů) mandátů jednotlivých unijních institucí, orgánů či agentur (v této souvislosti i Europolu).³⁹ V posledních letech jsme byli svědky prohlubování integrace v oblasti justiční spolupráce, například zřízením Úřadu evropského veřejného žalobce. Překotně se uvažuje i o neustálém posilování policejní spolupráce, která má vést k vyšší efektivnosti při výměně informací, jakož i všech souvislostech vzájemné spolupráce. Europol však již několikrát prokázal, že i bez přímých autoritativních pravomocí efektivně přispívá ke snazší justiční spolupráci v trestních věcech. V roce 2007 se Europol významnou měrou podílel na operaci „Baltico“ v přímé kooperaci s italskou Arma dei Carabinieri, ve které došlo k odhalení závažné přeshraniční trestné činnosti. V rámci této operace pak Europol přispěl k vykonání více než třiceti evropských zatýkacích rozkazů napříč více než sedmi členskými státy EU.⁴⁰ Europol má k tomuto cíli zajisté nakročeno, neboť jeho misí je kromě prosazování práva a poskytování podpory při předcházení všech forem závažné trestné činnosti i napomáhání vytváření bezpečnější EU a všech jejích občanů, tedy zvyšování vnější i vnitřní bezpečnosti EU.

Evropská komise v posledních letech představila vizi bezpečnostní unie spolu s novou protiteroristickou agendou EU pro boj proti terorismu a zvýšení odolnosti EU proti němu.⁴¹ Oba dokumenty, obzvláště pak nová protiteroristická agenda EU přináší několik

³⁵ Článek 5 odst. 3 SEU: „Podle zásady subsidiarity jedná Unie v oblastech, které nespadají do její výlučné pravomoci, pouze tehdy a do té míry, pokud cíle zamýšlené činnosti nemůže být dosaženo uspokojivě členskými státy na úrovni ústřední, regionální či místní, ale spíše jich, z důvodu jejího rozsahu či účinků, může být lépe dosaženo na úrovni Unie.“

³⁶ Článek 5 odst. 4 SEU: „Podle zásady proporcionality nepřekročí obsah ani forma činnosti Unie rámec toho, co je nezbytné pro dosažení cílů smluv.“

³⁷ Článek 72 SFEU: „Tato hlava se nedotýká výkonu odpovědnosti členských států za udržování veřejného pořádku a ochranu vnitřní bezpečnosti.“

³⁸ European Commission. *Proposal for a regulation of the European parliament and of the Council amending Regulation (EU) 2016/794, as regards Europol's cooperation with private parties, the processing of personal data by Europol in support of criminal investigations, and Europol's role on research and innovation*. Brussels, 9. 12. 2020, COM(2020) 796 final. 2020/0349 (COD), s. 5 – 7.

³⁹ PIKNA, B. EUROPOL – hlavní funkční a právní aspekty. In *Bezpečnostní teorie a praxe*. 2019, č. 3, s. 53.

⁴⁰ KLIMEK, L. *European Arrest Warrant*. Cham – Heidelberg – New York – Dordrecht – London : Springer, 2015, s. 187.

⁴¹ Evropská komise. *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů. Protiteroristická agenda pro EU: předvídaní, prevence, ochrana a reakce*. Brusel 9. 12. 2020 COM(2020) 795 final.

hlavních klíčových bodů, mezi kterými může identifikovat třeba lepší předvídatelnost teroristických hrozeb, zvýšení ochrany veřejných prostor a kritické infrastruktury (doprava, energie), prevence radikalizace osob, řešení problematiky zahraničních teroristických bojovníků, zamezení šíření terorismu online (kybernetická bezpečnost), a právě posílení mandátu Europolu, které může účelně přispět ke zkvalitnění protiteroristické agendy EU. Europol by tak měl být na základě revidovaného mandátu schopen poskytovat kvalitnější operativní podporu při vyšetřování a trestním stíhání teroristické činnosti.⁴² V souvislosti s tím Evropská komise na sklonku roku 2020 představila novelu nařízení o Europolu.⁴³ Nový mandát má Europolu umožnit účinně spolupracovat se soukromými subjekty a předávat tak orgánům členských států potřebné a cenné důkazy. Celá revize směřující k posílení mandátu Europolu je přitom zaměřena především na výměnu dat a informací, jakožto klíčových východisek trestních vyšetřování a stíhání. Revize je vystavěna na několika hlavních bodech, kterými jsou efektivnější spolupráce se soukromými subjekty, efektivnější podpora členských států při analýze složitých a objemných datově-informačních souborů a rozšíření oprávnění podat žádost o zahájení, vedení či koordinování vyšetřování, posílení oblasti výzkumu a prosazování inovací, posílení spolupráce se třetími stranami (státy, orgány, aj), větší důraz na ochranu dat a informací a konečně i posílení parlamentní kontroly a odpovědnosti Europolu.⁴⁴ Důraz je přitom kladen i na potřebu navázání efektivní spolupráce mezi Europolem a Úřadem evropského veřejného žalobce.⁴⁵

Otázkou zůstává, jak dosáhnout bezpečnostní unie? Lze se ztotožnit s přesvědčením toho, že skutečná a účinná bezpečnostní unie musí kombinovat silnou základní složku politik a nástrojů s vědomím o vzájemné podmíněnosti bezpečnosti.⁴⁶ Ne jenom, že musejí být přijímány odpovídající politické a právní nástroje, ale o potřebě bezpečnosti musí panovat všeobecné přesvědčení v tom smyslu, že jí je možné dosáhnout jen kolektivním úsilím všech. Cesta k bezpečnostní unii má reflektovat několik strategických priorit, které se jeví aktuálně problematické. Prvně se jedná o vytvoření bezpečnostního

⁴² Místopředseda Evropské komise k tomu výslovně uvedl toliko: „*Naši nejsilnější ochranou před hrozbou terorismu jsou základy v podobě inkluzivnosti a právního prostředí, na nichž Unie stojí. Budováním společnosti, v níž každý najde své místo, snižujeme přitažlivost extremistických ideologií. Zároveň musíme učinit vše, co je v našich silách, abychom ochránili evropský způsob života, jehož se nikdy nevzdáme, a zastavili ty, kdo jej chtějí zničit. Prostřednictvím dnešní protiteroristické agendy se zaměřujeme na investice do odolnosti naší společnosti ve formě cílených opatření, která zlepší boj proti radikalizaci a ochranu veřejných prostor před útoky.*“

⁴³ European Commission. *Proposal for a regulation of the European parliament and of the Council amending Regulation (EU) 2016/794, as regards Europol's cooperation with private parties, the processing of personal data by Europol in support of criminal investigations, and Europol's role on research and innovation.* Brussels, 9. 12. 2020, COM(2020) 796 final. 2020/0349 (COD).

⁴⁴ *Ibid.*, s. 3.

⁴⁵ RIEHLE, C. Commission Proposes Europol Reform. In *EUCRIM – The European Criminal Law Association's Forum* [online]. Zveřejněno dne: 12. 02. 2021. Dostupné na: <https://eucrim.eu/news/commission-proposes-europol-reform/>.

⁴⁶ Evropská komise. *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o strategii bezpečnosti unie EU.* Brusel, 24. 07. 2020 COM(2020) 605 final, s. 2.

prostředí i *pro futuro*. Druhým bodem je modernizace způsobu potírání vyvíjejících se hrozeb, zejména v oblasti prosazování práva. Ze zmíněného vyplývá, že při výkonu a ochraně práva je nutné se přizpůsobit novým trendům a technologiím, osvojit si nové dovednosti a rozvíjet schopnosti či třeba využít nových a alternativních vyšetřovacích metod, a to vždy směrem od konzervatismu k inovacím. Třetí strategický bod se týká ochrany občanů EU, zejména před hrozbou terorismu a organizované trestné činnosti. No a konečně čtvrtý bod zavádí sumární požadavek na silný evropský bezpečnostní ekosystém ve smyslu toho, že bezpečnost musí být společným dílem celé společnosti.⁴⁷

Bezpečnostní unie si tak žádá především efektivní spolupráci a výměnu informací, které musejí vykazovat jisté kvalitativní znaky (účinnost, cílenost, včasnost, důvěryhodnost aj.).⁴⁸ Výměna informací je současně základní bází, ale i jedním z nejlepších prostředků ochrany práva a spravedlnosti. Nadále je nutné usilovat o posílení výzkumu a prosazování inovací v oblasti bezpečnosti tak, aby docházelo k maximalizaci bezpečnosti vůči moderním formám zločinnosti. Nařízení 2016/794 o Europolu již nyní obsahuje komprehenzivní standardy ochrany údajů a informací. Nicméně tuto ochranu je i nadále nutné kvalitativně posilovat, protože vysoká úroveň ochrany se jeví jako úplná nezbytnost vybudování a udržení důvěry mezi členskými státy a EU, jakož i vůči občanům.⁴⁹ Nejsložitější krok však představuje konverze lidského vnímání a přemýšlení, neboť je velice žádoucí osvojit si nové dovednosti a schopnosti, vedle zvýšení obecné informovanosti prostřednictvím cílené osvěty a vzdělávání.

3. Spolupráce Úřadu evropského veřejného žalobce se silnějším mandátem Europolu – úvahy *de lege ferenda*

Základní kooperační vztahy mezi ÚEVŽ a Europlem se řídí zásadou loajální spolupráce. Všechny unijní instituce jsou povinny aktivní podpory Úřadu při vyšetřování a trestním stíhání jemu svěřených trestních kauz.⁵⁰ Tyto vzájemné vztahy je možné označit za komplementární, které společně přispívají k vyšší míře efektivity při dosahování smluvních cílů.⁵¹ Nařízení 2017/1939 o ÚEVŽ vymezuje dílčí vztahy mezi Úřadem

⁴⁷ „EU relevant authorities at EU level (such as OLAF, Europol, Eurojust and the European Public Prosecutor’s Office) should also cooperate more closely and improve the Exchange of information.“ Tamže, s. 21.

⁴⁸ Výměna dat a informací musí vykazovat určité kvalitativní znaky, mezi kterými můžeme rozeznat na prvním místě dodržování lidských práv a svobod, dále pak legitimitu, nezbytnost (boj proti zločinu) a proporcionalitu, ale i zachování přenášených dat a jejich ochrana. In MITSILEGAS, V. – VAVOULA, N. *Strengthening Europol’s mandate. A legal assessment of the Commission’s proposal to amend the Europol Regulation*. Brussels : EU, European Parliament, 2021, s. 22.

⁴⁹ European Commission. *Commission Staff Working Document. Impact Assessment. Accompanying the document. Regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EU) 2016/794, as regards Europol’s cooperation with private parties, the processing of personal data by Europol in support of criminal investigations, and Europol’s role on research and innovation*. Brussels, 09. 12. 2020, SWD(2020) 543 final, s. 7 – 8.

⁵⁰ Bod 69 preambule nařízení 2017/1939, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce.

⁵¹ BRIÈRE, CH. *Cooperation of Europol and Eurojust with external partners in the fight against crime: what are the challenges ahead? Working Paper*. DCU Brexit Institute, 2018, s. 2 – 3.

a Europolem v rámci ustanovení čl. 102, který stanovuje povinnost toho, že obě instituce uzavřou pracovní ujednání vymezující jejich spolupráci, a přitom udržují úzký vztah. ÚEVŽ je nadále nadán možností získu všech relevantních informací v držení Europolu, které jsou k jeho vyšetřování nezbytné, a to na základě zvláštní žádosti. ÚEVŽ je také oprávněn požádat Europol o analytickou podporu v souvislosti s usnadněním jeho vyšetřování konkrétní trestní kauzy.⁵² Institucionální vztahy mezi Úřadem a Europlem mají vykazovat funkcionalistické znaky, neboť mají sloužit k usnadnění a zefektivnění výkonu jejich činností. Opět podle textu samotného nařízení o ÚEVŽ platí, že tyto vztahy mají dát především předejít zdvojování činností obou institucí za sledování cíle zefektivnění vymáhání trestní odpovědnosti. Respektive je zapotřebí sladit mandát Europolu s mandátem Úřadu evropského veřejného žalobce. Nařízení 2016/794 o Europolu však neobsahuje žádné ustanovení o vztazích vůči ÚEVŽ.

Evropská komise již navrhla předběžnou podobu ustanovení, které by mělo být inkorporováno do revidovaného nařízení 2016/794 o Europolu. Synergicky jako je tomu v nařízení 2017/1939 o ÚEVŽ, tak by mělo být přijato ustanovení, že Europol naváže a udržuje úzký vztah s ÚEVŽ a za tímto účelem uzavřou obě strany pracovní ujednání stanovující způsob jejich spolupráce.⁵³ Podle předloženého návrhu by měl Europol aktivně podporovat činnost (vyšetřování a stíhání) ÚEVŽ, zejména efektivní výměnou informací a analytickou podporou. Nadále by měla být přijata veškerá přiměřená opatření zajišťující dostupnost relevantně-účelových informací. Europol by měl mít také oznamovací povinnost vůči ÚEVŽ ohledně podezření ze spáchání trestné činnosti, které spadá do kompetence ÚEVŽ. Kromě toho musí dojít k progresivnímu zarovnání s nařízením 2018/1725 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů orgány, institucemi a jinými subjekty Unie a o volném pohybu těchto údajů.

Za účelem posílení ochrany finančních zájmů EU bylo vedle zřízení ÚEVŽ předpokládáno i započetí reformativních kroků vůči Europolu.⁵⁴ V rámci dokumentu Strategie Europol 2020+ se předjímá zřízení Evropského centra pro boj proti ekonomické kriminalitě (angl. *European Financial And Economic Crime Centre – EFEC*), které má vést k posílení oné ochrany finančních zájmů EU. Toto centrum má antecedent třech klíčových cílů, a to vzájemné poskytování informací, agilní operační podporu a evropskou platformu pro politická řešení. Konečně snaha o zintenzivnění ochrany finančních zájmů EU je patrná z mnoha směrů, což lze deklarovat prosazením zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce. EU předpokládá i požaduje, aby jednotlivé unijní orgány či instituce,

⁵² Čl. 102 nařízení 2017/1939, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce.

⁵³ Článek 20a revidujícího návrhu European Commission. *Proposal for a regulation of the European parliament and of the Council amending Regulation (EU) 2016/794, as regards Europol's cooperation with private parties, the processing of personal data by Europol in support of criminal investigations, and Europol's role on research and innovation*. Brussels, 09. 12. 2020, COM(2020) 796 final. 2020/0349 (COD).

⁵⁴ Miněná reforma je však předkládána bez předcházející empirické evaluace a bez konkrétních regulativních pokynů k její realizaci, která by však byla zapotřebí, neboť se jedná o fundamentální změnu rozložení sil (moci) Agentury (Europolu) vůči členským státům, ale i jiným orgánům a institucím EU. In MITSILEGAS, V. –VAVOULA, N. *Strengthening Europol's mandate. A legal assessment of the Commission's proposal to amend the Europol Regulation*. Brussels : EU, European Parliament, 2021, s. 26.

stejně jako členské státy, vzájemně spolupracovaly na zajištění větší míry efektivity ochrany unijních zájmů, zejména těch finančních.⁵⁵ Tomu se tak již děje na základě on-line platformy SIENA (angl. *Secure Information Exchange Network Application*), za jejíž management je Europol odpovědný a jež slouží k usnadnění výměny informací mezi členskými státy a unijními institucemi a orgány.⁵⁶

Úřad evropského veřejného žalobce, ale i Europol, stejně jako i další unijní instituce a orgány, mají před sebou několik nových výzev, se kterými se budou muset vypořádat. Jednou z nich jsou i nové digitální výzvy, které již vyvolávají předmětnou debatu ohledně nové podoby Europolu a jeho dalšího směřování. Europol se v posledních letech usilovně věnuje problematice kybernetické kriminality a bezpečnosti. Podobný úkol čeká i na ÚEVŽ, který bude v rámci své činnosti hojně užívat informačně-komunikačních technologií, které umožní rychlejší, snazší a tím i efektivnější přenos relevantních informací. Podle vyjádření estonské evropské žalobkyně Kristel Siitam-Nyiri budou hrát jednotlivá digitální řešení klíčovou úlohu pro efektivnost ÚEVŽ.⁵⁷ Do současného roku 2021 již ÚEVŽ zahájil svoji činnost a vytvořil první platformu pro předávání relevantních informací tzv. Systém správy údajů, ve zkratce CMS (angl. *Case Management System*).⁵⁸ Tento systém má umožnit a usnadnit činnost Úřadu v jeho celistvosti, neboť jednotlivé justiční systémy participujících členských států EU vykazují větší či menší rozdíly v úrovni jejich digitalizace. Informační systém CMS má zajistit dostupnost všech relevantních informací mezi decentralizovanou úrovní evropských pověřených žalobců a centrální úrovní Úřadu. Podobné sdílení informací bude zapotřebí zavést i mezi ÚEVŽ a Eupolem, případně dalšími institucemi a orgány jako OLAF či Eurojust.⁵⁹

V případě užívání informačně-komunikačních technologií (informační systémy aj.) se jedná o klíčové otázky činnosti jak ÚEVŽ, tak ale i Europolu. To je dáno potřebou maximalizace ochrany a bezpečnosti dat a informací sdílených v kybernetickém prostoru prostřednictvím zařízení umožňujících dálkový přístup. V souvislosti s danou problematikou, se zejména hovoří o tzv. analýze velkého objemu dat (angl. *big data analysis*), která může na jedné straně přispět k zvýšení efektivity a účelnosti vymáhání práva, ale zároveň přináší určitá rizika ze zpracování takového objemu dat.⁶⁰ Europol by měl mít možnost analyzovat rozsáhlý komplex dat a informací ve snaze podpoření trestního vy-

⁵⁵ „*The EU agencies, in particular Europol, Eurojust and OLAF, to cooperate ever more closely with national authorities in order to detect fraud more effectively.*“ European parliament resolution of 10 July 2020 on protection of the EU's financial interests – combating fraud – annual report 2018 (2019/2128 (INI)).

⁵⁶ MITSILEGAS, V. – VAVOULA, N. *Strengthening Europol's mandate. A legal assessment of the Commission's proposal to amend the Europol Regulation*. Brussels : EU, European Parliament, 2021, s. 17.

⁵⁷ Kristel Siitam-Nyiri: „*Digital solutions play the key role in the effectiveness of the European Public Prosecutor's Office.*“ SIITAM-NYIRI, K. EPPO and Digital Challenges. In *EUCRIM – The European Criminal Law Association's Forum*. 2021, č. 1, s. 61.

⁵⁸ Článek 44 nařízení 2017/1939, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce.

⁵⁹ SIITAM-NYIRI, K. EPPO and Digital Challenges. In *EUCRIM – The European Criminal Law Association's Forum*. 2021, č. 1, s. 62.

⁶⁰ Europol. *Do criminals dream of electric sheep? How technology shapes the future of crime and law enforcement*. 2019, s. 18.

šetřování ÚEVŽ, pokud evropská prokuratura poskytne Europolu vyšetřovací spis k operativní analýze a Europol si sám zhodnotí případ z hlediska potřeby (ne)předání požadovaných dat.⁶¹ Takové množství přenosu a uchovávání citlivých (meta)dat vyžaduje zajištění a nastavení odpovídající úrovně a bezpečnosti technické infrastruktury, která zabráni či znemožní jejich případného zneužití či neoprávněné dispozice (zpřístupnění nebo zveřejnění).⁶² Europol v posledních letech několikrát poukázal na narůstající kybernetickou kriminalitu, obzvláště alarmující v době pandemie COVID-19. Stále více a více se informační a digitální systémy stávají terčem kybernetických útoků pachatelů závažné trestné činnosti, která může mít až drtivý dopad.⁶³ Na tyto potřeby je nutné adekvátně reagovat a vypořádat se s nimi ve výhledu dosažení proklamované efektivity a dosažení všech cílů.⁶⁴ Evropská komise zastává vůči těmto výzvám a potřebám převážně kladné stanovisko, čímž se snaží o jejich neustálé prosazování. Evropská komisařka pro vnitřní věci Ylva Johansson (Švédsko) se k tomu vyjádřila slovy, že Evropská komise je připravena dát Europolu moderní nástroje a prostředky, aby mohl efektivně podporovat členské státy při vyšetřování trestné činnosti.⁶⁵

Nedávno byl návrh posílení mandátu Europolu podroben kritice ze strany Rady evropských advokátních komor (angl. CCBE – *The Council of Bars and Law Societies of Europe*), která zaujala kritické stanovisko k návrhu nařízení o posílení mandátu Europolu. Konkrétně bylo vytýkáno několik klíčových fragmentů, ze kterých vybíráme otázku účinnosti legislativní kontroly v rámci regulační sféry za účelem zachování demokratického dohledu a kontroly a posílení transparentnosti.⁶⁶ Vedle toho pak citlivost přímé výměny informací mezi Europolem a soukromými subjekty, při které zároveň nesmí dojít k narušení veřejnoprávního dohledu nezávislými a nestrannými orgány ochrany práva. V případě akceptace silnějšího mandátu Europolu s těmito nevypořádanými otázkami by pak ten mohl disponovat s předmětnými informacemi, které by pak nadále mohl

⁶¹ MITSILEGAS, V. – VAVOULA, N. *Strengthening Europol's mandate. A legal assessment of the Commission's proposal to amend the Europol Regulation*. Brussels : EU, European Parliament, 2021, s. 35.

⁶² Čl. 63 nařízení 2017/1939, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce, který stanovuje povinnost, aby Úřad zavedl vhodná technická a organizační opatření k ochraně dat a informací a tato pak aktualizoval a revidoval.

⁶³ Europol. *Pandemic profiteering: how criminals exploit the COVID-19 crisis*. March 2020.

⁶⁴ Toto nové paradigma zpracovávání dat vyžaduje integrovanou strategii managementu, který má právě zajistit Europol, a to s důrazem na širší stupeň flexibility a navýšení informační síly unijních orgánů. In MITSILEGAS, V. – VAVOULA, N. *Strengthening Europol's mandate. A legal assessment of the Commission's proposal to amend the Europol Regulation*. Brussels : EU, European Parliament, 2021, s. 17 – 20.

⁶⁵ Ylva Johansson (European Commissioner for Home Affairs): „Navrhujeme dát Europolu moderní nástroje a prostředky, aby mohl podporovat členské státy během vyšetřování kriminality.“ HENDRYCH, L. Komise chce posílit evropskou policii. Kvůli terorismu má mít přístup k osobním datům. In *Právní prostor* [online]. Zveřejněno dne 12. 01. 2021. Dostupné na: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/komise-chce-posilit-evropskou-policii-kvuli-terorismu-ma-mit-pristup-k-osobnim-datam>>.

⁶⁶ V rámci tohoto lze rozeznat pevně etablovaný mechanismus soudní kontroly, která byla na základě Lisabonské smlouvy svěřena Soudnímu dvoru EU, a to v jeho plně jurisdikci. Mechanismus parlamentní kontroly je třeba posílit vzhledem vůči demokratické odpovědnosti. Ve vztahu k tomuto již dříve došlo k vytvoření Společné parlamentní a kontrolní skupiny (angl. *JPSG – Joint Parliament Scrutiny Group*). Více viz MITSILEGAS, V. – VAVOULA, N. *Strengthening Europol's mandate. A legal assessment of the Commission's proposal to amend the Europol Regulation*. Brussels : EU, European Parliament, 2021, s. 24.

sdílet s dalšími institucemi a orgány (s Úřadem evropského veřejného žalobce). Vedle trendu posilování ochrany osobních dat podle GDPR (angl. *General Data Protection Regulation*)⁶⁷, který představoval revoluční legislativní regulaci kvalitativně zvyšující ochranu osobních údajů a dat evropských občanů, není divu, že je zapotřebí věnovat zvýšenou pozornost i ochraně dat podle nařízení 2018/1725, se kterými mají disponovat unijní orgány a instituce jako Europol či ÚEVŽ.

Nařízení o ÚEVŽ je v tomto směru preciznější, neboť obsahuje několik poměrně detailních ustanovení týkajících se ochrany osobních údajů a informací.⁶⁸ Jednak upravuje katalog základních zásad ochrany osobních údajů, kterými jsou zákonnost a korektnost, účelové omezení, minimalizace údajů, přesnost, omezení uložení, integrita, důvěrnost a odpovědnost.⁶⁹ Nařízení o ÚEVŽ přímo počítá se zavedením pověřence pro ochranu osobních údajů, který má dohlížet nad dodržováním zákonného rámce nakládání s údaji.⁷⁰ Vedle toho zakotvuje i možnost spolupráce Úřadu s evropským inspektorem ochrany údajů, čímž kvalitativně doplňuje mechanismus ochrany.⁷¹ Pozitivně je třeba vnímat ustanovení stanovující povinnost posoudit vlivy na ochranu údajů v případě vysokého rizika pro dotčené osoby, kdy Úřad sám provede vyhodnocení vlivů zamýšlených operací na ochranu osobních údajů.⁷² Konečně je obecně upraven i informační tok předávání (sdílení) informací a dat mezi Úřadem a jinými institucemi, orgány a agenturami EU, které se mohou takto předávat v případě jejich nezbytnosti k legitimnímu plnění úkolů spadajících do jejich pravomocí.⁷³ Podobné pravidlo předpokládá i legislativní návrh posílení Europolu, který taktéž zavádí požadavek nezbytnosti legitimacy dosahování kompetenčních cílů.⁷⁴ *A posteriori* bylo výše zmíněné zahrnuto i do textu pracovního ujednání mezi ÚEVŽ a Europolem.⁷⁵

Úřad evropského veřejného žalobce má podle čl. 102 nařízení o ÚEVŽ navázat a udržovat úzký vztah s Europolem a nadále navázat pracovní ujednání, které vhodně modifikuje tuto spolupráci.⁷⁶ Úřad pak disponuje oprávněním žádat po Europolu poskytnutí všech

⁶⁷ EUROPOL. *Do criminals dream of electric sheep? How technology shapes the future of crime and law enforcement*. 2019, s. 20.

⁶⁸ ONDREJOVÁ, A. *Európsky prokurátor: komentár k nariadeniu Rady Európskej únie*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2017, s. 173 – 174.

⁶⁹ Čl. 47 nařízení 2017/1939, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce.

⁷⁰ Články 77 – 79 nařízení 2017/1939, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce. Konečně, s takovým postupem počítá i návrh nařízení o posílení mandátu Europolu, a to v rámci navrhovaného čl. 41, který se věnuje problematice tzv. *Data Protection Officer*.

⁷¹ ONDREJOVÁ, A. *Európsky prokurátor: komentár k nariadeniu Rady Európskej únie*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2017, s. 191.

⁷² Článek 71 nařízení 2017/1939, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce.

⁷³ Článek 54 odst. 1 nařízení 2017/1939, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce.

⁷⁴ Článek 24 návrhu nařízení na posílení mandátu Europolu.

⁷⁵ Článek 11 a 12 *Working Arrangement establishing cooperative relations between the European Public Prosecutor's Office and the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation*.

⁷⁶ ONDREJOVÁ, A. *Európsky prokurátor: komentár k nariadeniu Rady Európskej únie*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2017, s. 215.

důležitých informací vztahujících se k trestnému činu spadajícího do kompetence a působnosti Úřadu.⁷⁷ Návrh nařízení o posílení mandátu Europolu obsahuje synergická východiska v rámci čl. 20a, když stanovuje povinnost navázat a udržovat blízký vztah (úzkou spolupráci) s ÚEVŽ při vzájemném respektu jejich mandátů a kompetencí. Dílčí ustanovení předloženého projektu navíc zavádí, že Europol by měl přijmout vhodná opatření k zajištění toho, aby měl ÚEVŽ nepřímý přístup ke všem relevantním informacím.⁷⁸ Konečná podoba těchto vztahů se nejspíše bude odvíjet od jejich konkrétního pracovního ujednání, které již bylo na počátku tohoto roku sjednáno.⁷⁹

V lednu tohoto roku došlo k podepsání pracovního ujednání mezi Europolem a ÚEVŽ, které obsahuje 22 článků upřesňující jejich spolupráci. Tato pracovní dohoda vymezuje oblasti spolupráce na výměnu informací, výměnu odborných znalostí, posilování prevence kriminality, poskytování aktivní podpory, vzdělávací, konzultační a jinou odbornou činnost.⁸⁰ Široká pozornost byla věnována problematice bezpečnosti zpracování osobních údajů, které se má dosáhnout prostřednictvím technických a organizačních opatření. Tento slovní obrat je v rámci pracovního ujednání konkrétně rozveden, a to na rozdíl od nařízení o ÚEVŽ, které toto upravuje pouze abstraktně.⁸¹ Samostatná kapitola je věnována bezpečnosti informací, zejména z hlediska jejich ochrany. Bezpečnostní kritéria byla stanovena velmi podrobně, zejména co se týká osob operujících s takovými informacemi, aby ty disponovali oprávněnou autorizací s bezpečnostní prověrkou a proškolením. Pracovní ujednání v tomto směru stanovuje povinnost sledovat, vyhodnocovat, minimalizovat či eliminovat bezpečnostní rizika systémů zpracování informací a jejich zneužití.⁸²

⁷⁷ Článek 102 nařízení 2017/1939, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce.

⁷⁸ Článek 20a odst. 3 návrhu nařízení na posílení mandátu Europolu: „*Europol shall take all appropriate measures to enable the EPPO to have indirect access to information provided for the purposes of points (a), (b) and (c) of Article 18(2) on the basis of a hit/no hit system. Article 21 shall apply mutatis mutandis with the exception of its paragraph 2.*“

⁷⁹ KÖVESI, L. C. EPPO Now Operational – Perspectives from European Prosecutors. Editorial. In *EUCRIM – The European Criminal Law Associations Forum*. Issue 2021/1. s. 2.

⁸⁰ Článek 4 *Working Arrangement establishing cooperative relations between the European Public Prosecutor's Office and the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation*.

⁸¹ Zajištění bezpečnosti zpracování osobních údajů (angl. *security of processing of personal data*) bylo explikativně vymezeno podle několika klíčových komponentů nakládání s daty - zajištění kontroly přístupu k zařízením spravujícím data (*equipment access control*), který je umožněn pouze autorizovaným subjektům; kontrola nakládání s daty (*data media control*) jako prevence neautorizovaného čtení, kopírování, modifikace či odstranění dat; kontroly uložení dat (*storage control*); uživatelská kontrola (*user control*) především jako prevence před zneužitím dat; kontrola přístupu k datům (*data access control*) jako dodržení autorizačního rozsahu; kontrola komunikace (*communication control*); kontrola přístupu přihlášení (*access log*), tedy že nedošlo ke zneužití přístupu do systému či k datům; vstupní kontrola dat (*input control*), tedy že budou vkládaná data prověřována; kontrola přenosu dat (*transport control*), že v průběhu jejich přenosu nebudou zneužita; obnovení (*recovery*), že v případě narušení systému bude možné bezprostředního obnovení; no ale i spolehlivosti (reliability) a integrity dat. Detailně upraveno v čl. 13 *Working Arrangement establishing cooperative relations between the European Public Prosecutor's Office and the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation*.

⁸² Článek 14 *Working Arrangement establishing cooperative relations between the European Public Prosecutor's Office and the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation*.

Závěr

EU má bezpochyby potenciál přispět k vyšší efektivitě přeshraničního přístupu k informacím, které jsou základem jakékoli formy činnosti než z úrovně jednotlivých členských států. Za účelem vyšetřování má tak lepší pozici k vytvoření nezbytných kapacit a zdrojů pro identifikaci, zabezpečení a sdílení potřebných a relevantních informací a dat. Na procesu zefektivňování výměny (sdílení) informací nyní participuje řada unijních orgánů a institucí, typicky Eurojust, Europol či nově zřízený Úřad evropského veřejného žalobce. Posílení mandátu Europolu není vhodné vnímat jako negativní, neboť nemá dojít ke svěření výkonných pravomocí a tím k oslabení národních jurisdikcí, ale právě k posílení informačně-komunikačních metod. Nové informačně-komunikační technologie a kanály (ve zkratce „ICT“) přinášejí nové příležitosti a nabízejí nové možnosti nejen pro prosazování práva, ale otevírají i široký prostor pro páchání závažné trestné činnosti, která může mít dopad na celý svět, a to i včetně korupce či zneužívání pravomocí, funkčního postavení či výsad a imunit jednotlivých osob. *Pro futuro* samozřejmě není reálné představit si, že by se Europol transformoval na výkonnou policejní složku, *ad absurdum* evropskou kvazi-federální policii.⁸³

Europol byl považován za vrchol unijní podpory členských států v boji proti závažné trestné činnosti, alespoň ze současného pohledu. Jednotlivé orgány členských států se v rámci přeshraničních kauz spoléhají na sdílení informací s institucemi jako Europol (případně Interpol), využívají jejich operační spolupráci a operační analýzy při svých národních vyšetřováních, což jejich postup v rámci mezinárodní spolupráce usnadňuje.⁸⁴ Bohužel, intenzita důvěry mezi členskými státy a EU stále nedosáhla uspokojivé úrovně. Toto negativum je pak na újmu činnosti unijních orgánů a institucí jako je právě Europol či ÚEVŽ.⁸⁵ Nikoho zajisté nepřekvapí, že navrhovaná reforma se setkala s tradičním skepticismem členských států, které se obávají přílišného omezení či ztráty své suverenity. Nicméně, tyto skeptické obavy se na základě empirie jeví spíše jako liché. *Mutatis mutandis* se činnost Europolu musí přímo dotýkat i poměrně citlivých otázek jako ochrany zpracování informací a ochrany osobních údajů, proto je nutné hledat optimální cestu jejich bezpečnostního zajištění. Europol shromažďuje a nadále pracuje s citlivými informacemi ohledně trestné činnosti a jejích pachatelů. Prvně eviduje informace o podezřelých osobách ze spáchání trestného činu. Za druhé pak osob odsouzených za trestnou činnost. Třetí kategorie je však nejcitlivější, neboť se dotýká zásady presumpce nevin. Jde o podezřelé osoby, u kterých se na základě věcných zjištění či odůvodněných domně-

⁸³ LINGENFELTER, K. – MIETTINEN, S. Obstacles to supranational operational police powers in the European Union. Europol reform and the construction of trust between national police authorities. In *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 2021, 28(2).

⁸⁴ European Commission. *Commission Staff Working Document. Impact Assessment. Accompanying the document. Regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EU) 2016/794, as regards Europol's cooperation with private parties, the processing of personal data by Europol in support of criminal investigations, and Europol's role on research and innovation*. Brussels, 09. 12. 2020, SWD(2020) 543 final, s. 5 – 6.

⁸⁵ MITSILEGAS, V. – VAVOULA, N. *Strengthening Europol's mandate. A legal assessment of the Commission's proposal to amend the Europol Regulation*. Brussels: EU, European Parliament, 2021, s. 25.

nek presumuje možnost spáchání trestného činu.⁸⁶ Jinými slovy by se dalo říct, že se jedná o sledování potencionálních pachatelů trestných činů a případně i jejich profilování. Všechna tato data a informace je zapotřebí kvalitativně chránit, aby nedocházelo k jejich zneužívání či nezákonné dispozici.⁸⁷

Posílení mandátu Europolu mu přitom stále nesvěřuje výkonné kompetence, ale pouze zefektivňuje stávající kompetenční rámec. Posílená spolupráce v oblasti vymáhání práva z unijní úrovně Europolu tak nenahrazuje jednotlivé národní úrovně, *inter alia* nesubstituuje činnost národních orgánů vymáhání práva. Úřad evropského veřejného žalobce, stejně jako Europol, se neustále ohání voláním po zajištění či alespoň zvýšení efektivity vymáhání práva a potírání trestné činnosti. Jak jinak by se dalo dosáhnout požadovaného cíle efektivity než zajištěním vhodných podmínek její realizace. Účinná spolupráce v trestních věcech je proto základem zajištění efektivního stíhání pachatelů závažné trestné činnosti. Na půdě EU nepanovala jednota v případech zřízení ÚEVŽ a jednota se nenachází ani v jiných tendencích prohlubujících unijní integraci (posílení mandátu Europolu) směrem ke kompetenčnímu posilování EU, což by jí činilo více nezávislou na členských státech a jejich jurisdikcích.⁸⁸ Pokud však nechceme dopustit, aby se z institucí a orgánů jako ÚEVŽ či Europol staly jen pouhé duté schránky, které budou sloužit jen bezvýslednému mrhání prostředků namísto toho, aby (na)plnily svůj honosný účel a cíl, tak bude zapotřebí překlenout unijní skepticismus volající po zachování maximální míry národních suverenit. Svět se neustále mění a vyvíjí, staré pořádky a pravidla se stávají rychle neúčinnými a zažitými, proto je nutné přijmout transformační dynamiku v oblastech práva a politiky.

Literatúra

- BRIÈRE, CH. *Cooperation of Europol and Eurojust with external partners in the fight against crime: what are the challenges ahead? Working Paper*. DCU Brexit Institute, 2018. 28 s.
- BUREŠ, O. Europol's Fledgling Counterterrorism Role. In *Terrorism and Political Violence*. 2008, roč. 20, č. 4, s. 498 – 517. ISSN 1556-1836 [online]
- BUSUIOC, M. – GROENLEER, M. Beyond Design: The Evolution of Europol and Eurojust. In *Perspectives on European Politics and Society*, 2013, roč. 14, č. 3. s. 285 – 304. ISSN 2374-5126
- CALCARA, G. The role of Interpol and Europol in the fight against cybercrime, with reference to the sexual exploitation of children online and child pornography. In *Journal of Law and Technology*. 2013. s. 19 – 33. ISSN 1802-5951

⁸⁶ PIKNA, B. EUROPOL – hlavní funkční a právní aspekty. In *Bezpečnostní teorie a praxe*. 2019, č. 3, s. 52.

⁸⁷ V minulosti již byl Europol obviněn z nepřiměřeného (nadměrného) zpracovávání informací, které již stály mimo jeho působnost. Německý europoslanec Patrick Breyer k tomu uvedl: „*It's clearly illegal to retain data on non-suspects... we can't accept bulk collection of data on innocent citizens.*“ MANANCOURT, V. – WANAT, Z. EU regulator warns Europol could be breaking data rules. In *politico* [online]. Zveřejněno dne 20. 10. 2020. Dostupné na: <<https://www.politico.eu/article/eu-regulator-warns-europol-could-be-breaking-data-rules/>>.

⁸⁸ Bohužel, účinnost neboli efektivita Europolu tkví na vůli jednotlivých národních autorit členských států k ochotě sdílet a poskytovat informace, které však zastávají spíše rezervovaný než otevřený přístup. In MITSILEGAS, V. – VAVOULA, N. *Strengthening Europol's mandate. A legal assessment of the Commission's proposal to amend the Europol Regulation*. Brussels : EU, European Parliament, 2021, s. 24.

- CIELECKÁ, G. *Prümská smlouva z pohledu teorie flexibilní integrace. Bakalářská práce*. Brno : Fakulta sociálních studií MU, 2006. 47 s.
- HENDRYCH, L. Komise chce posílit evropskou policii. Kvůli terorismu má mít přístup k osobním datům. In *Právní prostor* [online]. Zveřejněno dne 12. 01. 2021. Dostupné z: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/komise-chce-posilit-evropskou-policii-kvuli-terorismu-ma-mit-pristup-k-osobnim-datam>>
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo Evropské unie*. Praha : Leges, 2019, 443 s. ISBN 978-80-7502-375-9
- KAUNERT, CH. Europol and EU Counterterrorism: International Security Actorness in the External Dimension. In *Studies in Conflict & Terrorism*. 2010, roč. 33, č. 7, s. 652 – 671. ISSN 1521-0731
- KLIMEK, L. *European Arrest Warrant*. Cham – Heidelberg – New York – Dordrecht – London : Springer, 2015, 365 s. ISBN 978-3-319-07337-8
- KÖVESI, L. C. EPPO Now Operational – Perspectives from European Prosecutors. Editorial. In *EUCRIM – The European Criminal Law Associations Forum*. Issue 2021/1, s. 1 – 2
- KŘEPELKA, F. Europol jako policie nadnárodního celku. In *Bezpečnost České republiky: právní aspekty situace po 11. září 2001*. Brno : Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2002, s. 214 – 222. ISBN 80-210-3009-7
- LINGENFELTER, K., MIETTINEN, S. Obstacles to supranational operational police powers in the European Union. Europol reform and the construction of trust between national police authorities. In *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 2021, 28(2), 182 – 191 s. ISSN 2399-5548 [online]
- MANANCOURT, V. – WANAT, Z. EU regulator warns Europol could be breaking data rules. In *politico* [online]. Zveřejněno dne 20. 10. 2020. Dostupné na: <<https://www.politico.eu/article/eu-regulator-warns-eu-police-could-be-breaking-data-rules/>>
- MITSOLEKAS, V. – VAVOULA, N. *Strengthening Europol's mandate. A legal assessment of the Commission's proposal to amend the Europol Regulation*. Brussels: EU, European Parliament, 2021, 82 s. ISBN 978-92-846-8095
- ONDREJOVÁ, A. *Európsky prokurátor: komentár k nariadeniu Rady Európskej únie*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2017, 239 s. ISBN 978-80-8168-749-5
- PAVITT, M. WADA signs agreement with Europol to strengthen cooperation. In *insidethegames.biz* [online]. Zveřejněno dne 19. 02. 2021. Dostupné na: <<https://www.insidethegames.biz/articles/1104462/wada-agreement-with-europol>>
- PIKNA, B. EUROPOL – hlavní funkční a právní aspekty. In *Bezpečnostní teorie a praxe*. 3/2019, s. 41 – 55. ISSN 1801-8211
- RIEHLE, C. Commission Proposes Europol Reform. In *EUCRIM – The European Criminal Law Association's Forum* [online]. Zveřejněno: 12. 02. 2021. Dostupné na: <<https://eucrim.eu/news/commission-proposes-europol-reform/>>
- SIITAM-NYIRI, K. EPPO and Digital Challenges. In *EUCRIM – The European Criminal Law Association's Forum*. 1/2021, s. 61 – 62
- TOMÁŠEK, M. a kol. *Právo Evropské unie*. Praha : Leges, 2013, 496 s. ISBN 978-80-87576-53-3

Právne predpisy a iné zdroje

- Europol. *Do criminals dream of electric sheep? How technology shapes the future of crime and law enforcement*. 2019. 24 s.
- Europol. *Pandemic profiteering: how criminals exploit the COVID-19 crisis*. March 2020. Dostupné na: <<https://www.europol.europa.eu/publications-documents/pandemic-profiteering-how-criminals-exploit-covid-19-crisis>>
- Europol. *Evropský vyšetřovatel – zaměřeno na pachatele bez ohledu na hranice*. 2011. 21 s.
- Europol. *Přehled o Europolu – Souhrnná zpráva o činnostech Europolu*. Lucemburk : Úřad pro publikace Evropské unie, 2011, 60 s. ISBN 978-92-95078-01-7
- Europol. *Europol in brief 2019*. 23 s. ISBN 978-92-95220-20-1. Dostupné na: <<https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/europol-in-brief-2019>>

- European Commission. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The European Agenda on Security. Strasbourg, 28. 04. 2015, COM(2015) 185 final
- European Commission. *Commission Staff Working Document. Impact Assessment. Accompanying the document. Regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EU) 2016/794, as regards Europol's cooperation with private parties, the processing of personal data by Europol in support of criminal investigations, and Europol's role on research and innovation.* Brussels, 09. 12. 2020, SWD(2020) 543 final
- European Commission. *Proposal for a regulation of the European parliament and of the Council amending Regulation (EU) 2016/794, as regards Europol's cooperation with private parties, the processing of personal data by Europol in support of criminal investigations, and Europol's role on research and innovation.* Brussels, 09. 12. 2020, COM(2020) 796 final. 2020/0349 (COD)
- Evropská komise. *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů. Pracovní program Komise na rok 2020. Unie, která si klade vyšší cíle.* Brusel, 29. 01. 2020, COM(2020) 37 final
- Evropská komise. *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů. Protiteroristická agenda pro EU: předvídání, prevence, ochrana a reakce.* Brusel, 09. 12. 2020, COM(2020) 795 final
- Evropská komise. *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o strategii bezpečnosti unie EU.* Brusel, 24. 07. 2020, COM(2020) 605 final
- Nařízení Evropskému parlamentu a Rady (EU) 2016/794 z 11. 05. 2016 o Agentuře Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol) a o zrušení a nahrazení rozhodnutí 2009/371/SVV, 2009/934/SVV, 2009/935/SVV, 2009/936/SVV a 2009/968/SVV.
- Nařízení Rady (EU) 2017/1939 z 12. 10. 2017, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1725 z 23. 10. 2018 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů orgány, institucemi a jinými subjekty Unie a o volném pohybu těchto údajů
- Rozhodnutí Rady 2005/511/SVV z 12. 07. 2005 o ochraně eura proti padělání určením Europolu jako ústředny pro boj proti padělání eura
- Rozhodnutí Rady 2009/371/SVV z 06. 04. 2009 o zřízení Evropského policejního úřadu (Europol)
- Úmluva o zřízení Evropského policejního úřadu 95/C 316/01 z 27. 11. 1995
- Working Arrangement establishing cooperative relations between the European Public Prosecutor's Office and the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation.* Luxembourg 18. 01. 2021 Laura C. Kõvesi (European Chief Prosecutor), Hague 11. 01. 2021 Catherine De Bolle (Executive Director). Dostupné na: <<https://www.europol.europa.eu/partners-agreements/working-arrangements>>